

**UZASADNIENIE UCHWAŁY nr
RADY MIASTA KRAKOWA
w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego „Zakrzówek”**

1. Wprowadzenie

Ustawową kompetencją rady gminy wynikającą z art. 44 ust. 1 ustawy z dn. 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2018 r., poz. 142 ze zm.), jest ustanawianie form ochrony przyrody. Jedną z form ochrony przyrody jest użytk ekologiczny. Zgodnie z art. 42 przywołanej ustawy **„Użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej - naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania”.**

Obszar Zakrzówka między ul. Wyłom i św. Jacka jest nie tylko cenną przyrodniczo mozaiką drzew, krzewów oraz terenów otwartych o zróżnicowanym podłożu, w tym łąk świeżych i muraw kserotermicznych, oraz form przyrody nieożywionej w postaci wyrobiska nieczynnego kamieniołomu, okresowych oczek wodnych i terenów podmokłych, ale **przede wszystkim stanowi miejsce rozrodu i ostoję zwierząt oraz występowania roślin chronionych prawem polskim i europejskim w tym: rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. z 2016 r., poz. 2183) oraz rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. z 2014 r., poz. 1409); Załącznikiem II i IV Dyrektywy 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory. Wśród występujących na wzmiankowanym terenie, na szczególną uwagę zasługują: gatunki indykatorowe (które są wskaźnikami różnorodności biologicznej siedlisk oraz służą do monitorowania trendów populacyjnych innych grup zwierząt), gatunki flagowe w ochronie bioróżnorodności - a jednocześnie gatunki zwierząt, których tempo zaniku jest najszybsze na całej kuli ziemskiej i/lub gatunki niezwykle rzadkie w skali Polski i Europy.**

Są to:

- modraszek telejus *Phengaris teleius*
- modraszek nausitous *Phengaris nausithous*
- kumak nizinny *Bombina bombina*
- traszka grzebieniasta *Triturus cristatus*
- traszka zwyczajna *Triturus vulgaris*
- ropucha szara *Bufo bufo*
- gniewosz plamisty *Coronella austriaca*.
- jaszczurka zwinka *Lacerta agilis*

2. Podstawa prawna i stan aktualny

Zgodnie z przepisami art. 44. ust. 1, ust. 2, 3a i 3b ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tj. Dz. U. z 2018 r., poz. 142 ze zm.) – ustanowienie użytku ekologicznego następuje w drodze uchwały rady gminy. Uchwała rady gminy, określa nazwę danego obiektu lub obszaru, jego położenie, sprawującego nadzór, szczególne cele ochrony, w razie potrzeby ustalenia dotyczące jego czynnej ochrony oraz zakazy właściwe dla tego obszaru, wybrane spośród zakazów wymienionych w art. 45 ust. 1 ustawy. Projekt uchwały wymaga uzgodnienia z właściwym regionalnym dyrektorem ochrony środowiska.

Uzgodnienia, dokonuje się w trybie art. 106 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego, z zastrzeżeniem, że brak przedstawienia stanowiska w terminie miesiąca od dnia otrzymania projektu uchwały, jest uważane za uzgodnienie projektu.

Teren między ulicami Wyłom i św. Jacka jest częścią Bielańsko - Tynieckiego Parku Krajobrazowego (funkcjonującego na podstawie rozporządzenia Nr 81/06 Wojewody Małopolskiego z dnia 17 października 2006 r. w sprawie Bielańsko - Tynieckiego Parku Krajobrazowego, ogłoszonego w Dzienniku Urzędowym Województwa Małopolskiego z 2006 r. Nr 654, poz. 3997) oraz przylega bezpośrednio do obszaru „Parku Zakrzówek” obejmującego grupy skał i ścian skalnych oraz zbiornik wodny. Teren wnioskowanego użytku ekologicznego objęty jest miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego „Rejon św. Jacka - Twardowskiego” (uchwała Nr CXII/1698/14 Rady Miasta Krakowa z dnia 9 lipca 2014 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru "REJON ŚW. JACKA - TWARDOWSKIEGO", ogłoszona w Dzienniku Urzędowym Województwa Małopolskiego z dnia 21 lipca 2014 r. poz. 4096, dalej jako: „miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego”). Ze względu na brak niektórych badań, a co za tym idzie szerszej udokumentowanej wiedzy o występujących tu cennych przyrodniczo gatunkach, dopuszczono - poprzez zapisy ww. planu - możliwość zabudowy terenów między ul. św. Jacka i ul. Wyłom budynkami wielorodzinnymi z podziemnymi garażami. Aktualna wiedza, wynikająca z badań naukowych i inwentaryzacji przyrodniczych, wykazuje jednoznacznie, że omawiany teren jest siedliskiem cennych i zagrożonych w skali kraju i Europy gatunków zwierząt oraz roślin, natomiast wszelkie inwestycje, mające na celu budowę budynków wraz z odpowiednią infrastrukturą techniczną, stanowią realne zagrożenie dla miejsc występowania, rozrodu, odpoczynku, migracji i żerowania gatunków zwierząt oraz dla roślin występujących na tym obszarze a także negatywnie przekształcają krajobraz tego terenu. Bez wątpienia budowa na tym terenie docelowo kilkudziesięciu budynków wielorodzinnych z garażami podziemnymi doprowadzi w sposób nieodwracalny, bezpośredni lub pośredni (m.in. przez zmianę stosunków wodnych) do zniszczenia siedlisk, miejsc żerowania, odpoczynku, bytowania i migracji chronionych gatunków, a także specyficznej flory tego obszaru.

Obecnie, aby temu zapobiec, ze względu na istniejące niekorzystne zapisy miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, które z uwagi na niepełną wiedzę w momencie konsultowania i uchwalania tego dokumentu, nie mogły uwzględnić informacji o występowaniu m.in. gniewosza plamistego, należy objąć wskazany teren Zakrzówka między ulicami Wyłom i św. Jacka formą ochrony w postaci użytku ekologicznego. Jest to forma ochrony najlepiej dostosowana do specyfiki obszaru i wartości przyrodniczych Zakrzówka spośród wszystkich form określonych w ustawie o ochronie przyrody. Jedynie szybkie i skuteczne objęcie omawianego obszaru powyższą formą ochrony daje realną szansę na

zachowanie niezwykle cennych wartości przyrodniczych, ale także krajobrazowych i kulturowych tej części Zakrzówka. Pozwoli także na zachowanie wielu hektarów zieleni, mającej niebagatelne znaczenie dla ochrony czystego powietrza w Krakowie.

3. Walory przyrodnicze

Szata roślinna

Na terenie Zakrzówka między ulicami Wyłom i św. Jacka znajdują się różnorodne zbiorowiska roślinne, m.in.: łąki świeże, łąki zmienno-wilgotne, łąki świeże z elementami roślinności kserotermicznej, murawy kserotermiczne, skupiska drzew, w tym przydrożnych i śródpolnych oraz skupiska krzewów. Skupiska drzew i krzewów stanowią miejsca schronienia, rozrodu oraz żerowania wielu gatunków ptaków. Wg dokumentu wykonanego na zlecenie Urzędu Miasta Krakowa „Mapa roślinności rzeczywistej Miasta Krakowa i wyznaczenie obszarów przyrodniczo najcenniejszych niezbędnych do zachowania równowagi ekosystemu miasta”, wzmiankowane tereny należą w części do obszarów o wysokim walorze przyrodniczym.

Wśród roślin naczyniowych objętych ochroną gatunkową na terenie między ulicami Wyłom i św. Jacka występują m.in.: storczyk kukulka szerokolistna (*Dactylorhiza majalis*), kosaciec syberyjski (*Iris sibirica*) i pełnik europejski (*Trollius europaeus*). Kosaciec syberyjski wymieniony jest w Polskiej Czerwonej Liście Roślin jako **zagrożony wyginaniem**.

Owady

Na terenie całego Zakrzówka występuje ponad 60 gatunków motyli dziennych. Trzy z nich występujące między ulicami Wyłom i św. Jacka: modraszek telejus, modraszek nausitous i czerwoczyk nieparek, są objęte ochroną gatunkową.

Modraszek telejus, modraszek nausitous wymienione są w zał. II i IV Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Załącznik II - Gatunki roślin i zwierząt będące przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, których ochrona wymaga wyznaczenia Specjalnych Obszarów Ochrony; Załącznik IV - Gatunki roślin i zwierząt będące przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, które **wymagają ochrony ścisłej**) oraz w Czerwonej Liście Zwierząt Ginących i Zagrożonych w Polsce. Są owadami najczęściej wymienianymi w międzynarodowych i krajowych dokumentach mówiących o zagrożeniach ochrony przyrody.

Obszar Zakrzówka jest miejscem występowania 11 gatunków trzmieli, które w Polsce są owadami prawnie chronionymi. Wśród nich znajdują się dwa rzadkie gatunki (trzmieł ogrodowy *Bombus hortorum* i trzmieł drzewny *Bombus hypnorum*) i dwa bardzo rzadkie gatunki (trzmieł szary *Bombus veteranus* i trzmieł paskowany *Bombus subterraneus*), zaliczane do grupy **gatunków zagrożonych w Polsce**. Na Zakrzówku stwierdzono także występowanie 24 gatunków ważek, w tym żagnicy południowej (*Aeshna affinis*) – gatunek wymieniony w Czerwonej Liście Zwierząt **Ginących i Zagrożonych w Polsce**.

Ze względu na specyficzne uwarunkowania środowiskowe obszar pomiędzy ulicami Św. Jacka i Wyłom stanowi naturalny teren migracji tych zwierząt.

Płazy i gady

Na Zakrzówku między ulicami Wyłom i św. Jacka występuje 9 gatunków objętych ochroną gatunkową: traszka zwyczajna, traszka grzebieniasta, żaba wodna, żaba śmieszka, ropucha szara, kumak nizinny, jaszczurka zwinka, zaskroniec zwyczajny, gniewosz plamisty.

Teren ten jest przede wszystkim miejscem występowania i bytowania gniewosza plamistego, gatunku wpisanego do Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt z kategorią zagrożenia VU – gatunek wysokiego ryzyka, narażony na wyginięcie. Wg inwentaryzacji przeprowadzonych na zlecenie Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Krakowie oraz Zespołu Małopolskich Parków Krajobrazowych, jest to jedna z najbogatszych populacji gniewosza plamistego w Polsce, a na obszarze zlokalizowanym między ulicami Wyłom i św. Jacka stwierdzono dotychczas najliczniejsze zgrupowania tego gatunku.

Zgodnie z „Raportem z inwentaryzacji gniewosza plamistego na terenie Zakrzówka wraz z implikacjami dla zachowania populacji”, opracowanie: Stanisław Bury, Bartłomiej Zajac 15 X 2014 r. cyt.: „...*Gniewosz plamisty był obserwowany w różnych częściach Zakrzówka. Można jednak wyróżnić dwa najważniejsze skupiska tych węży. Pierwsze z nich zlokalizowane jest na murawie kserotermicznej graniczącej z zalewem po jego północno-wschodniej stronie. Drugie miejsce to nieużytkowany kamieniołom wraz z przyległymi fragmentami muraw kserotermicznych pomiędzy ulicami Wyłom i Św. Jacka. W tych miejscach obserwowano największą liczbę osobników obu płci, a także stwierdzano rozród na przestrzeni lat 2010-2014.... Należy zwrócić uwagę na fakt zanotowania przemieszczeń kilku osobników, z których większość nie przekraczała 100 -150 metrów, ale w dwóch przypadkach przemierzony dystans wyniósł w linii prostej ponad 300 m (330 i 370 m). Dlatego też nawet miejsca, na których dokonano mniejszej liczby obserwacji, należy uznać za istotne z uwagi na możliwość penetracji tych miejsc przez osobniki migrujące... **Gniewosz plamisty jest gatunkiem mogącym się przemieszczać na odległość do 500 metrów (Goddard 1981), co potwierdzono podczas prac terenowych na Zakrzówku w bieżącym roku. Znane są przypadki nawet dalszych przemieszczeń, np. do 700 metrów zaobserwowane u młodocianych osobników w Niemczech (Alfermann i Bohme 2009)**”.*

Integralną częścią składową ww. opracowania jest mapa, według której zaznaczono miejsca występowania i bytowania gniewosza plamistego i tu cyt.: „... *Stąd strefa o mniejszej, niż proponowana, powierzchni może nie zabezpieczyć wystarczająco populacji. Ewentualna zabudowa terenów bezpośrednio sąsiadujących ze stanowiskami pomiędzy ulicami Wyłom i Św. Jacka wiązałaby się ze zwiększoną presją środowiska miejskiego na populację gniewoszy, np. poprzez zwiększony ruch drogowy na ul. Św. Jacka czy obecność zwierząt domowych (psy, koty) penetrujących tereny zielone. ...*”

Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego „Rejon św. Jacka – Twardowskiego” wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko wskazuje na terenie między ulicami Wyłom i św. Jacka na siedlisko i ostoję traszki grzebieniastej oraz kumaka nizinnego.

Zgodnie z zał. nr 1 do Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt, gniewosz plamisty, traszka grzebieniasta i kumak nizinny są wymienione jako gatunki zwierząt objętych ochroną ścisłą, wymagające ochrony czynnej.

Traszka grzebieniasta, której liczebność z roku na rok w Polsce spada, wymieniona jest w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt jako gatunek NT (gatunek niższego ryzyka, ale bliski zagrożenia). , natomiast w IV załączniku Dyrektywy Siedliskowej traszka grzebieniasta,

gniewosz plamisty i kumak nizinny są wymienione jako gatunki wymagające najwyższej formie ochrony.

Teren Zakrzówka od dawna jest miejscem występowania traszki grzebieniastej oraz traszki zwyczajnej, gdyż już w 2010 r w małych zbiornikach wodnych naukowcy zaobserwowali 24 traszki grzebieniaste i 45 zwyczajnych.

Z materiałów uzyskanych od mieszkańców wzmiankowanego terenu, dotyczących zaobserwowania występowania traszki grzebieniastej na ul. św. Jacka, wynika, że gatunek ten jest tam z całą pewnością aktualnie obserwowany. Tegoroczna obserwacja traszki grzebieniastej (trzy osobniki rozjechane, prawdopodobnie przez samochód) została udokumentowana przez mieszkańców poprzez sfilmowanie i wykonanie fotografii z określeniem lokalizacji oraz została zgłoszona niezwłocznie do RDOŚ w Krakowie w dniu 12.04.2018 r. Należy zaznaczyć, iż lokalizacja ww. obserwacji traszki grzebieniastej na granicy występowania tego gatunku w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego (ulica Św. Jacka na wysokości działki 298/3 obr. 9 Podgórze) wskazuje, iż zasięg orientacyjny występowania tego gatunku zapisany w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego jest wyznaczony zgodnie ze stanem faktycznym. **W świetle obowiązujących przepisów prawnych, ten gatunek zwierząt objęty jest ochroną ścisłą z mocy obowiązującego prawa polskiego oraz europejskiego, a zniszczenie jego siedliska lub ostoi, będących miejscem rozrodu, wychowu młodych, odpoczynku, żerowania i migracji oraz niepokojenie i płoszenie wymaga derogacji, które mogą zostać wydane tylko w sytuacji nadrzędnego interesu publicznego przy braku rozwiązań alternatywnych.** Poniżej informacja Głównego Inspektora Ochrony Środowiska dot. traszki grzebieniastej oraz link do strony z informacjami oraz najważniejsze informacje tam opublikowane:

[http://siedliska.gios.gov.pl/images/pliki_pdf/publikacje/pojedyncze metodyki dla gat zwierzat/Traszka-grzebieniasta-Triturus-cristatus.pdf](http://siedliska.gios.gov.pl/images/pliki_pdf/publikacje/pojedyncze_metodyki_dla_gat_zwierzat/Traszka-grzebieniasta-Triturus-cristatus.pdf)

- *traszka prowadzi skryty tryb życia, wykazuje aktywność nocną, w dzień przebywa pod konarami, w kryjówkach, w szczelinach, w norkach, wychodzi głównie w deszczu, poluje na dżdżownice, owady itp.*
- *może pokonywać odległości nawet ok. 400-1200 m*
- *traszka jest gatunkiem trudnym do obserwacji i wykazującym okresowo ekstremalne wahania liczebności gatunku*
- *na stronie 11 jest jednoznaczna informacja, że obecnie rezygnuje się z ustalania liczebności traszki, notując na danym stanowisku tylko OBECNOŚĆ lub NIEOBECNOŚĆ gatunku.*

Na terenie Zakrzówka między ulicami Wyłom i św. Jacka występuje liczna populacja traszki grzebieniastej (zaliczonej do gatunków **zagrożonych w skali Europy**) i traszki zwyczajnej. Dogodne miejsce ich bytowania stanowią zwłaszcza zarośnięte krzewami i drzewami, zacienione obszary na północ od tzw. Małego Kamieniołomu. Cały orientacyjny zasięg ich występowania między ulicami Wyłom i św. Jacka zaznaczono na mapie na podstawie danych z miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Rejon Św. Jacka - Twardowskiego” wraz z prognozą oddziaływania na środowisko.

Ptaki

Na terenie Zakrzówka występuje ok. 60 gatunków ptaków, w tym dzierzba gąsiorek, pustułka dzięcioł zielony i zielonosiwy, słowik rdzawy, świerszczak, łożówka, pokrzewka, cierniówka. Teren między ul. Wyłom i św. Jacka stanowi naturalny teren migracji i żerowania ptaków. Podczas wizji lokalnej w dniu 05.06.2108 roku na terenie między ulicami Wyłom i św. Jacka zaobserwowano występowanie wilgi, zięby i kosa kwiczoła. Z najnowszych obserwacji mieszkańców oraz naukowców wynika, że występują tu również uszatka zwyczajna oraz sikorki bogatka i modraszka.

Nietoperze:

Ze względu na duże zróżnicowanie typów żerowisk obszar między ulicami Wyłom i św. Jacka ma duże znaczenie dla różnych gatunków nietoperzy występujących na całym terenie Zakrzówka. Wszystkie gatunki nietoperzy są chronione prawem międzynarodowym (wymienione w załączniku IV Dyrektywy Siedliskowej UE) i krajowym (**ściśła ochrona gatunkowa**). Spośród gatunków występujących na terenie Zakrzówka dwa gatunki, tj. mopek i nocek duży wymienione są w zał. II Dyrektywy Siedliskowej. Ponadto mopek znajduje się na **Czerwonej Liście Zwierząt Ginących i Zagrożonych w Polsce oraz na świecie**.

Pozostałe ssaki:

Z pozostałych (poza nietoperzami) ssaków obserwowanych między ulicami Wyłom i św. Jacka warto wymienić objętego ochroną gatunkową gronostaja oraz zająca szaraka (gatunek łowny z okresem ochronnym, którego populacja w Polsce szybko spada).

4. Dodatkowe uzasadnienie

Ustawa przewiduje konieczność wykazania walorów przyrodniczych danego obszaru dla ustanowienia na nim użytku ekologicznego. Nie mniej jednak niewątpliwie ważnym dodatkowym argumentem przemawiającym za wprowadzeniem na danym obszarze użytku ekologicznego są walory krajobrazowe i kulturowe, których zachowanie umożliwi również ta forma ochrony oraz względy społeczne. Dlatego poniżej przedstawiono także argumenty tego rodzaju.

4.1 Walory krajobrazowe i kulturowe

Wolna od zabudowy i zielona przestrzeń Zakrzówka odgrywa nader ważną rolę w widokach od strony historycznego centrum Krakowa oraz najistotniejszych krajobrazowo miejsc naszego miasta. Niewątpliwie miejscami o walorach kulturowych są obszary, gdzie trwale zachowały się ślady działalności ludzkiej, co wytworzyło również całą specyfikę przestrzenną, jak to ma miejsce w przypadku obszaru Zakrzówka zlokalizowanego między ulicami Wyłom i św. Jacka. Znajduje się tam tzw. Mały Kamieniołom, który był prawdopodobnym źródłem budulca dla wielu zabytkowych obiektów historycznego centrum Krakowa. Jesienią 1940 r. w zakładach Solvay rozpoczął pracę Karol Wojtyła, przyszły papież Jan Paweł II. Terenem jego pracy był m.in. kamieniołom Zakrzówek w pobliżu Kapelanki, obecnie między ul. Wyłom i św. Jacka. Pracował tutaj wraz z kolegami z polonistyki: Juliuszem Kydryńskim i Wojciechem Żukrowskim do 1944 r. Z początku zajmowali się wywożeniem taczkami wydobytego kamienia. Potem został pomocnikiem strzałowego Franciszka Łabusia, wyręczając go w utykaniu ładunków i zakładaniu lontów.

Praca przy wydobywaniu kamienia była bardzo trudna, bo robotnik musiał w ciągu dnia załadować kamieniami wagon towarowy. Papież Jan Paweł II po latach nazwał ten okres „najlepszą szkołą swojego życia”. W 1957 r. pod pseudonimem Andrzej Jawień opublikował poemat *Kamieniołom*, gdzie zawarł refleksje na ten temat (przedruk pod własnym nazwiskiem w 1979 r.).

Kamieniołom ten obecnie stanowi bardzo piękny przykład krajobrazu przekształconego przez człowieka, a następnie ponownie zagospodarowanego przez naturę.

W zakresie zabytków archeologicznych wskazuje się oznaczone na rysunku planu zagospodarowania przestrzennego „Rejon św. Jacka - Twardowskiego” dwa stanowiska archeologiczne, przy czym na terenie wyznaczonym w projekcie uchwały jako użytek ekologiczny znajduje się stanowisko nr 1. Obszar ten stanowi również przedpole widokowe dla zrębów wyrobiska, a obecnie zbiornika wodnego zlokalizowanego w bezpośrednim sąsiedztwie i stanowiącego obecnie „Park Zakrzówek” wraz z otaczającymi go wzgórzami i skałami. Tędy biegnie główna oś widokowa na Wzgórze Wawelskie. Unikalną wartość krajobrazową tego terenu stanowią doliny pokopalniane w naturalny sposób pokryte szatą roślinną, gdzie wytworzył się specyficzny system przyrodniczy z terenami podmokłymi i murawami kserotermicznymi, otwarte łąki ze zróżnicowaną fauną i florą, zadrzewienia śródpolne i przydrożne oraz zręby skalne.

4.2 Znaczenie dla społeczności miasta

Obszar Zakrzówka od ul. Tynieckiej aż do ul. św. Jacka został w 1997 roku włączony do systemu ochronnego Bielańsko - Tynieckiego Parku Krajobrazowego. Już wówczas władze dostrzegały konieczność ochrony tego unikalnego miejsca jako obszaru o ogromnym znaczeniu przyrodniczo – krajobrazowym, a także rekreacyjnym. Niestety, po wygaśnięciu w związku ze zmianą przepisów planów ochronnych, z powodu nie ustalenia - mimo obowiązku ustawowego - nowego planu ochrony, ochrona ta stała się iluzoryczna.

Obecnie Zakrzówek jest tradycyjnym terenem wypoczynku Krakowian. Jest wykorzystywany w celach uprawiania sportów amatorskich, edukacji przyrodniczej oraz szeroko pojętej rekreacji. Stał się także popularnym elementem turystyki niezorganizowanej, zwłaszcza osób z zagranicy odwiedzających nasze miasto. Coraz częściej polecany jest w przewodnikach turystycznych najpopularniejszych portali internetowych, jako obszar Krakowa o wyjątkowych walorach widokowych i przyrodniczych, położony w bezpośrednim sąsiedztwie historycznego centrum. Często także Zakrzówek jest odwiedzany w ramach zorganizowanej turystyki tzw. pielgrzymkowej, będąc jednym z punktów na mapie Krakowa związanych z Karolem Wojtyłą. Ustanowienie użytku ekologicznego ze względu na cele ochrony walorów przyrodniczych i krajobrazowych nie spowoduje ograniczeń w rekreacyjnym wykorzystaniu tego terenu przez mieszkańców Krakowa, a jednocześnie przyczyni się do jego zachowania dla przyszłych pokoleń. Ludzie oraz przyroda ożywiona i nieożywiona będą tu koegzystować w harmonii. Natomiast brak skutecznej formy ochrony tego terenu sprawi, że obszar zostanie zabudowany, zdegradowany i straci swój niepowtarzalny przyrodniczo-krajobrazowy charakter.

5. Zakazy dla wnioskowanego użytku ekologicznego, określone zgodnie z art. 45 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody oraz uzasadnienie ich wprowadzenia

1. Zakaz niszczenia, uszkodzenia lub przekształcania obiektu lub obszaru

Ustanowienie zakazu niszczenia, uszkodzenia lub przekształcania obiektu lub obszaru jest nieodzowne dla zachowania walorów przyrodniczych na analizowanym terenie. Unikalna charakterystyka przyrodnicza obszaru pomiędzy ulicami Wyłom i Św. Jacka powinna być bezwzględnie chroniona przed ingerencją, która może powodować zmiany na wskazanym obszarze a co za tym idzie nieodwracalną utratę siedlisk, stanowisk, ostoi, miejsc rozmnażania i sezonowego przebywania chronionych gatunków zwierząt i roślin. Dodatkowym efektem stosowania tego zakazu będzie zachowanie walorów krajobrazowych tego terenu.

2. Zakaz wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztorowym lub przeciwpowodziowym albo budową, odbudową, utrzymaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych

Rzeźba terenu pomiędzy ulicami Wyłom i św. Jacka została wypracowana na skutek wielowiekowych procesów naturalnych i zakończonej już działalności człowieka (w zakresie wydobywania kamienia), które wpłynęły na ukształtowanie terenu oraz powstałe tu warunki do rozrodu, przebywania, żerowania i odpoczynku chronionych gatunków zwierząt oraz siedliska chronionych gatunków roślin analizowanego obszaru. Trwale zniekształcenie rzeźby terenu na skutek wykonywania prac ziemnych nieodwracalnie zmieni i doprowadzi do degradacji przyrody i środowiska naturalnego w tym rejonie co wpłynie negatywnie na stan siedlisk, stanowisk, ostoi, miejsc rozmnażania oraz sezonowego przebywania chronionych gatunków zwierząt i roślin.

3. Zakaz uszkodzenia i zanieczyszczenia gleby

Wprowadzenie zakazu uszkodzenia i zanieczyszczenia gleby jest uzasadnione koniecznością zminimalizowania uciążliwości działań człowieka dla środowiska naturalnego, które stanowi obszar występowania, a także funkcjonowania chronionych gatunków roślin oraz zwierząt. Źródłem zanieczyszczeń gleby mogą być także przekształcenia krajobrazu, czy procesy takie jak: erozja, zmiany stosunków wodnych, wydeptywanie gleb, degradacja gleb. Ustanowienie przedmiotowego zakazu pozwoli na zachowanie walorów przyrodniczych rejonu pomiędzy ulicami Wyłom i św. Jacka.

4. Zakaz dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej

Dokonywanie zmian stosunków wodnych poprzez np. osuszanie łąk, wykopy pod budynki i garaże podziemne, wpłynęłoby znacząco negatywnie na siedliska, miejsca rozrodu i regularnego bytowania, odpoczynku, żerowania i migracji traszki grzebieniastej i kumaka nizinnego, które są gatunkami związanymi ze środowiskiem wodnym, ale przebywają także na łądzie oraz motyli modraszków, które potrzebują specyficznych warunków do rozrodu.

5. Zakaz likwidowania, zasypywania i przekształcania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych

Zakaz likwidowania, zasypywania i przekształcania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych jest uzasadniony dla zachowania wskazanych gatunków, tj. traszki grzebieniastej i zwykłej, kumaka nizinnego i innych płazów, które są związane ze środowiskiem wodnym oraz motyli modraszków, które w swym cyklu życiowym zależne są od roślin występujących na wilgotnych łąkach świeżych.

6. Zakaz wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia użytkowanych gruntów rolnych

Ustanowienie zakazu wylewania gnojowicy jest nieodzowne dla zachowania właściwych warunków wodnych, czystości terenu, zdrowia chronionych gatunków zwierząt.

7. Zakaz zmiany sposobu użytkowania ziemi

Ustanowienie zakazu zmiany sposobu użytkowania ziemi jest konieczne w celu ochrony siedlisk, miejsc rozrodu i regularnego przebywania, wychowu młodych, żerowania oraz odpoczynku i migracji gatunków zwierząt, a także występowania roślin na terenie analizowanego obszaru. Jest to istotne także dla zachowania walorów przyrodniczych i krajobrazowych nie tylko obszaru między ulicami Wyłom i św. Jacka ale i całego Zakrzówka.

8. Zakaz wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu

Zakaz wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu jest uzasadniony. W przeszłości na terenie tzw. Małego Kamieniołomu wydobywano wapień. Obecnie, wznowienie takiej działalności na terenie między ulicami Wyłom i św. Jacka może spowodować nieodwracalne zmiany w krajobrazie tego miejsca, a także ingerować w siedliska chronionych gatunków roślin i zwierząt, zniszczy także istniejące tam murawy kserotermiczne.

9. Zakaz umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia nor, legowisk zwierzęcych oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką

Zakaz umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia nor, legowisk zwierzęcych oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką - jest umotywowany tym, że:

- 1) teren między ulicami Wyłom i św. Jacka stanowi ostoję zwierząt chronionych;
- 2) na analizowanym terenie występują gatunki flagowe w ochronie bioróżnorodności i grupy zwierząt, których tempo zaniku jest najszybsze w skali świata, a także gatunki niezwykle rzadkie w skali całego kraju, zagrożone wyginięciem;
- 3) teren ten posiada niepowtarzalne i unikatowe w skali kraju walory przyrodnicze w postaci siedlisk, miejsc rozrodu, bytowania, wychowu młodych, żerowania,

migracji i odpoczynku unikalnych gatunków: płazów, gadów, ptaków, owadów i ssaków.

10. Zakaz zbioru, niszczenia, uszkodzenia roślin i grzybów na obszarach użytków ekologicznych, utworzonych w celu ochrony stanowisk, siedlisk lub ostoi roślin i grzybów chronionych

Zakaz zbioru, niszczenia, uszkodzenia roślin i grzybów na obszarach użytków ekologicznych, utworzonych w celu ochrony stanowisk, siedlisk lub ostoi roślin i grzybów chronionych - jest umotywowany tym, że:

- 1) teren Zakrzówka między ul. Wyłom i św. Jacka stanowi ostoję roślin chronionych;
- 2) na analizowanym terenie występują gatunki flagowe w ochronie bioróżnorodności, a także gatunki niezwykle rzadkie w skali całego kraju;
- 3) teren między ul. Wyłom i św. Jacka na Zakrzówku zawiera szereg walorów przyrodniczych w postaci unikalnej szaty roślinnej (zbiorowisk roślinnych) w tym muraw kserotermicznych.

11. Zakaz umieszczania tablic reklamowych

Zakaz umieszczania tablic reklamowych jest niezbędny dla zachowania walorów przyrodniczych, krajobrazowych i estetycznych terenu między ulicami Wyłom i św. Jacka. Analizowane miejsce nie może być obszarem skomercjalizowanym, wykorzystywanym marketingowo czy reklamowo, gdyż jest to teren naturalnych siedlisk roślin i zwierząt, a nie działalności komercyjnej. Każda tablica reklamowa umiejscowiona na opisywanym terenie, będzie godziła także w walory krajobrazowe tego szczególnego obszaru, a także zaburzała obraz całego terenu jako siedliska chronionych prawem roślin i zwierząt. Ponadto, tablice reklamowe wymagają konstrukcji odpowiednio związanych z gruntem, co wymaga czynności i prac lub wywołałoby skutki sprzeczne z poprzednimi zakazami.

7. Przewidywane skutki finansowe podjęcia uchwały dla budżetu Miasta Krakowa

Podjęcie uchwały, na obecnym etapie, nie będzie generować bezpośrednich skutków finansowych dla budżetu Miasta Krakowa.

Natomiast, podjęcie uchwały, może w przyszłości mieć wpływ na wydatki budżetu Miasta Krakowa, jeżeli uchwała ta będzie wiązała się z ograniczeniami sposobu korzystania z nieruchomości.

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2018 r., poz. 799):

- 1) Jeżeli w związku z ograniczeniem sposobu korzystania z nieruchomości korzystanie z niej lub z jej części w dotychczasowy sposób lub zgodny z dotychczasowym przeznaczeniem stało się niemożliwe lub istotnie ograniczone, właściciel nieruchomości może żądać wykupienia nieruchomości lub jej części (art. 129 ust. 1 ustawy).
- 2) W związku z ograniczeniem sposobu korzystania z nieruchomości jej właściciel może żądać odszkodowania za poniesioną szkodę; szkoda obejmuje również zmniejszenie wartości nieruchomości (art. 129 ust. 2 ustawy).

- 3) Wspomniane roszczenia przysługują również odpowiednio użytkownikowi wieczystemu nieruchomości lub osobie, której przysługuje prawo rzeczowe do nieruchomości (art. 129 ust. 3 ustawy).
- 4) Z roszczeniem można wystąpić w okresie 2 lat od dnia wejścia w życie aktu prawa miejscowego powodującego ograniczenie sposobu korzystania z nieruchomości (art. 129 ust. 3 ustawy).
- 5) Ograniczenie sposobu korzystania z nieruchomości w związku z ochroną zasobów środowiska może nastąpić przez poddanie ochronie obszarów lub obiektów na podstawie przepisów ustawy o ochronie przyrody (art. 130 ust. 1 pkt 1 ustawy).
- 6) W razie ograniczenia sposobu korzystania z nieruchomości, na żądanie poszkodowanego właściwy starosta ustala, w drodze decyzji, wysokość odszkodowania; decyzja jest niezaskarżalna (art. 131 ust. 1 ustawy).
- 7) Ustalenie wysokości odszkodowania oraz ceny wykupu nieruchomości następuje po uzyskaniu opinii rzeczoznawcy majątkowego, określającej wartość nieruchomości według zasad i trybu określonych w przepisach ustawy o gospodarce nieruchomościami (art. 133 ustawy).
- 8) Obowiązanymi do wypłaty odszkodowania lub wykupu nieruchomości są: właściwa jednostka samorządu terytorialnego - jeżeli ograniczenie sposobu korzystania z nieruchomości nastąpiło w wyniku uchwalenia aktu prawa miejscowego przez organ samorządu terytorialnego (art. 134 pkt 1 ustawy).

8. Podsumowanie

Celem utworzenia użytku ekologicznego „Zakrzówek” jest ochrona mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej - siedlisk przyrodniczych oraz stanowisk rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoi oraz miejsc rozmnażania lub miejsc sezonowego przebywania oraz ochrona mozaiki otwartych przestrzeni łąk świeżych, muraw kserotermicznych, zadrzewień przydrożnych i śródpolnych oraz dolin pokopalnianych, a także osi i przedpola widokowego ze zrębów skał.

Wolą wielu tysięcy Krakowian, udokumentowaną w formie kilkakrotnie podpisywanych petycji (ostatnio w maju 2018 podpisanej przez ponad 5 tys. mieszkańców) jest pozostawienie **całego** Zakrzówka, włączając w to teren między ulicami Wyłom i św. Jacka, w formie wolnej od zabudowy mieszkaniowej, jako cennego przyrodniczo terenu bytowania dzikich roślin i zwierząt oraz rekreacji i edukacji przyrodniczej i służącego zarówno przyrodzie jak i kolejnym pokoleniom mieszkańców Krakowa oraz turystom przez następne dziesięciolecia.

Biorąc pod uwagę unikatowe, nie tylko w skali naszego miasta, lecz i w skali kraju, walory przyrodnicze Zakrzówka, w tym siedliska chronionych roślin i zwierząt oraz ich miejsc przebywania a także wolę mieszkańców Krakowa, konieczna jest ochrona przyrodnicza tego terenu w formie użytku ekologicznego w granicach przedstawionych na mapie stanowiącej integralną część uchwały jako **załącznik nr 1**.

Proponowany do objęcia ochroną teren spełnia ustawowe przesłanki dla ustanowienia użytku ekologicznego ze względu na występujące na całym terenie siedliska i miejsca występowania chronionych prawem gatunków zwierząt i roślin, co obrazuje mapa stanowiąca **załącznik nr 3** do niniejszej uchwały, przedstawiająca zasięg występowania chronionych gatunków oraz granice proponowanego użytku ekologicznego „Zakrzówek”.

9. Literatura

- 1) B. Zając *Inwentaryzacja i monitoring stanu populacji gniewosza plamistego na wybranych stanowiskach na terenie Jurajskich Parków Krajobrazowych-raport* (na zlecenie Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Małopolskiego), 2016
- 2) Bury S., Zając B., Heise W., Banach S., Solecki A., Bury A., Lisicka M.: *Occurrence of the smooth snake *Coronella austriaca* in Kraków*, *Chrońmy Przyrodę Ojczyzną* 72 (6): s. 451–458, Wydawca Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków 2016
- 3) S. Bury, B. Zając *Raport z inwentaryzacji gniewosza plamistego na terenie Zakrzówka wraz z implikacjami dla zachowania populacji* (na zlecenie RDOŚ w Krakowie, 2014
- 4) Budzik K.A., Budzik K.M., Bury S., Oleszko B., Służalska K., Żmuda A. (2012) *Morphometric Structure of the smooth newt and the great crested newt population of Zakrzówek (Kraków, Poland)*. International Conference of Young Naturalists. From Biotechnology to Environmental Protection. 8 -10 November 2012, s. 247-248, Zielona Góra 2012
- 5) „*Ekspertyza – Inwentaryzacja i waloryzacja Dębnicko-Tynieckiego Obszaru Łąkowego – zgłoszonego do ochrony jako obszar Natura 2000, ze szczególnym uwzględnieniem terenu Zakrzówka*”, opracowanie zespołu pod kierunkiem dr. K. Walasza, Instytut Nauk o Środowisku Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2008
- 6) „*Atlas roślinności rzeczywistej Krakowa*”, Urząd Miasta Krakowa, Kraków 2008
- 7) Dubiel E. *Mapa zbiorowisk roślinnych II Kampusu Uniwersytetu Jagiellońskiego i okolic*, Instytut Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2005
- 8) Kudłek J., Pępkowska A., Walasz K., Weiner J. *Koncepcja ochrony różnorodności biotycznej miasta Krakowa*, Instytut Nauk o Środowisku Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2005
- 9) *Atlas otoczenia kampusu 600-lecia odnowienia Uniwersytetu Jagiellońskiego*, Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2007
- 10) Bujak A., Rożek M. *Wojtyła*, Wyd. Dolnośląskie, str.39 - 41, 1997